

Insådd av vallfrö på hösten

Insådden är grunden till en bra vall och den kan göras på många olika sätt. Det traditionella sättet att så in är i samband med sådd av vårsäd. Det är ett säkert sätt att etablera vallen på. Ibland kan det dock vara värt att fundera på om det finns andra sätt att göra insådden på.

I områden med styva leror kan vårsådda grödor vara riskabla på grund av lerans känslighet för packning, ibland kombinerat med försommartorka. Här odlas oftare höstsäd och höstraps. Att så in på våren i en höstsådd gröda kan gå bra om jorden är den rätta, men ofta är det hårt i marken och ont om tid. Kan det gå att så in redan på hösten? Detta koncept är inte helt nytt utan har tillämpats i vissa frögräs.

Höstinsådd av vall för gräsfrö

För att undersöka hur metoden fungerar i olika arter genomfördes åren 2009–2013 sex fältförsök med ekologisk gräsfrövall. Försöken var finansierade av Jordbruksverket. Målet var att etablera vallar som konkurrerar bra med ogräs. De arter som undersöktes var ängssvingel (Minto), timotej (Lischka), rörsvingelhybrid (Hykor), rörsvingel (Swaj) och engelskt rajgräs (Birger). Insådden gjordes direkt efter sådd av höstvetete med en släpbillmaskin på tvären mot vetesådden. Höstvetete gödslades normalt och inga ogräsåtgärder gjordes. Efter skörden av vetete gödslades gräsvallarna och skördades som frö året därpå.

Resultaten visar att arterna betedde sig lite olika. Timotej och engelskt rajgräs är enklast att etablera på hösten. Svinglarna var betydligt långsammare i etableringen. Tidig sådd (mitten av september) gav bäst vallar och minst ogräsförekomst, men i några av försöken blev tillväxten av timotej och engelskt rajgräs så kraftig att höstveteskörden påverkades negativt. Svinglarna ska helst sås i mitten av september medan timotej och engelskt rajgräs kan sås några veckor senare. I

Vallinsådder gjorda på hösten i höstvetete i fältförsök med gräsfrövall på Klostergården, Vreta Kloster, Östergötland hösten 30 september 2010 samt (se nästa sida) på våren 29 april och på hösten 5 oktober 2011.

de försök där etableringen blev bra gav vallarna mycket bra fröskörd och ört-ogräsproblemen i förstaårvallarna var mycket små. Fröskördarna i försöken blev över genomsnittet för de inventerade fröskördarna i praktiska ekologiska svenska odlingar under samma tidsperiod.

Den långa tid som vallen får på sig för etablering gör att plantorna blir kraftiga och inte påverkas så mycket av vädret på våren. Oftast ger höstinsådd en vall som redan vid skörd av skyddsgrödan täcker marken bra och det är det som gör att ogräsförekomsten i förstaårvallen blir liten.

Parallellt med dessa försök testades även gräsfrövallinsådd i höstraps. Det fungerade också mycket bra. Speciellt de svaga svinglarna fungerar mycket bra med höstraps som insåningsgröda.

Höstinsådd av vall för slätter

Hur kan höstinsådd fungera för en slättervall? Gäller det rena gräsvallar fungerar det alldeles utmärkt. Problemet är baljväxterna eftersom de har svårare att klara övervintringen vid sen sådd. Man kan tänka sig flera lösningar, t.ex. att så gräset på hösten och baljväxterna på våren. Vårinsådden får anpassas efter hur gräsplantorna ser ut. Är de klena får baljväxtinsådden läggas ovanpå marken tidigt och välts ner. Är plantorna kraftigare kan man tänka sig en insådd med billar (helst diskar). Vintrarna är ofta milda nu för tiden och man kan också tänka sig att så in hela blandningen med baljväxter på hösten och se hur det går. Behövs det så kompletterar man på våren med mer baljväxter. Det bör vara ett alternativ i gynnade lägen.

Forts. nästa sida

Gäller det en gård med odling på breda radavstånd finns det fler möjligheter. Här kan man tänka sig att gräsinsådden görs i samma rad som spannmålen på hösten och baljväxterna sås in mellan raderna på våren. I två uppföljande försök efter försöksserien som beskrivits ovan jämfördes att göra insådden i samma rad som spannmålen på 25 cm radavstånd med att så in med släpbillar efter spannmålsådden på 12,5 cm radavstånd. Etableringen blev bra även i raden. Undantaget var då höstvetet blev mycket kraftigt kombinerat med grovt bruk på hösten. I försöken blandades fröet med spannmålsutsädet. Vid ett sådjup som är mer optimalt för vallfröet blir troligen etableringen säkrare i samma rad som spannmålen, speciellt för småfröiga arter.

Höstinsådd av slåttervall är en teknik som är oprövad men det kan vara intressant att prova för de som har förutsättningar som passar.

Per Ståhl, Hushållningssällskapet Östergötland,
tel: 0708-29 08 24,
e-post: Per.Stahl@hushallningssallskapet.se

Lästips:

Ståhl, P., Wallenhammar, A.-C. & Stoltz, E. 2014. Etablering av ekologiskt gräsfrö på hösten i höstvetet. Slutrapport Jordbruksverket. <http://fou.sjv.se/fou>

Ståhl, P. 2015 Etablering av ekologiskt gräsfrö på hösten i höstvetet i samma rad. Slutrapport KSLA.

Våren 29 april 2011.

Hösten 5 oktober 2011.

Träffpunkt Svenska Vallföreningen på **Borgeby Fältdagar!** **27-28 juni**

Vi visar upp och presenterar vår verksamhet. I tältet med oss är Olssons Frö. Speciellt för i år:

- Möt innovativa vallbönder som är med i projektet Inno4Grass
- Följ utvecklingen i Betes-demon och se hur många kg ts bete som finns här och nu. När ska djuren beta?
- Hur växer betet till? Hur ser du att gräset är avbetat?

... eller ta en diskussion om egenskaper hos olika vallväxter...

Hjärtligt Välkomna!
Svenska Vallföreningen

Sommarmöte i Uppland 26-27 juli

**Samling på SLU – Lövsta Forskningscentrum
kl. 09.30 torsdagen den 26 juli**

Ur programmet:

- Ensilering med små förluster, Inno4Grass, Deltidsbete, Kamp mot tramp
- Visning av sortförsök i vall
- Besök på Linnés Hammarby, Stabby Gård/Sju Gårdar (Krav- och klimatmärkt premiummjölk), Nyväga (enkel och billig mjölkproduktion), Ängsholmen (vattenbufflar, mejeri) och Brunnsberga (vall till hästägare, hösilage i småbalar)

Välkommen!
Upplands Vallförening

Inno4Grass stimulerar vallinnovationer

Övergripande mål för EU-projektet Inno4Grass är att överbygga klyftan mellan forskning och praktik för att stödja tillämpningen av innovativa system i vallodlingen. Projektets långsiktiga mål är att öka lönsamheten för europeiska vallodlare och samtidigt bevara miljövärdena. En viktig del i projektet är att visa positiva exempel på innovativa lösningar.

Inom EU:s policy för forskning och innovation, Horizon 2020, finns flera ansatser med syfte att stimulera kontakten mellan forskning och praktik, t.ex. så kallade multiaktörsprojekt och tematiska nätverk. Åttio miljarder Euro är avsatta för att finansiera sådana satsningar under perioden 2014–2020. Genomgående tema ska vara dels innovationer, dels aktörssamverkan.

Foto: Anna Carlsson

Inno4Grass – samverkan mellan forskning och praktik

Ett exempel på tematiskt nätverk där Sverige är partner är Inno4Grass – "Fler innovationer för hållbar vallproduktion i Europa". Det är ett internationellt multiaktörsprojekt som samlar 20 lantbrukarorganisationer, rådgivningsföretag, utbildnings- och forskningsinstitutioner från åtta EU-länder – Tyskland, Belgien, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Polen och Sverige – där vallen utgör en stor andel av jordbruksarealen och produktionen av mjölk samt nö- och lammkött har stor ekonomisk betydelse. Sveriges lantbruksuniversitet och Svenska Vallföreningen representerar Sverige i projektet som pågår 2017–2019.

Samarbetet mellan jordbrukare, rådgivare och forskare kan bli bättre i de berörda länderna. De senaste forskningsresultaten blir sällan tillräckligt tillämpade i praktiken och värdefull kunskap om vallen slår igenom mycket sent hos lantbrukarna. Inte heller sprids information om nyheter som introducerats på gårdsnivå effektivt inom och mellan alla medlemsländer. Syftet med Inno4Grass ligger helt i linje med resultatet från EIP-Agri:s fokusgrupp "Permanent gräsmarker" som identifierade behovet av innovationer och möjliga bidrag från vallen för en lönsam och hållbar mjölk-, nö- och lammproduktion i Europa.

Mål och förväntade resultat

Syftet med Inno4Grass är att bidra till gränsöverskridande kunskapsinsamling och -överföring inom vall- och betesområdet samt stimulera utbyten mellan regioner och länder. Detta kommer att uppnås genom att:

- fånga upp nyheter från innovativa gårdar granskade i 85 fallstudier, samt analysera och sammanställa dem för jordbrukare och rådgivare
- arrangera intervjuer samt digitala och fysiska mötesplatser i alla deltagande länder
- producera informationsmaterial (innovationsbeskrivningar, videos, broschyrer, undervisningsmaterial etc.)
- utarbeta förslag till europeiska studiebesök och utbytesprogram inom vall och betesområdet
- berika nationella och europeiska Wikimedia samt en databas för vall och bete, "Encyclopedia Pratensis"
- identifiera innovativa beslutsstödssystem och utforma behovsstyrda forskningsprogram.

Faktablad om 20 innovativa vallbönder i Sverige

Vi har identifierat tjugo innovativa svenska vallbönder och de presenteras nu på projektets hemsida, www.inno4grass.eu. Vidare kommer ett antal möten att arrangeras framöver där både lantbrukare och forskare diskuterar angelägna vallinnovationer. Närmast i tur står medverkan på Borgeby Fältdagar där Du kan träffa några av de innovativa vallbönderna. Håll utkik efter flera aktiviteter inom Inno4Grass!

Foto: Nilla Nilsdotter-Linde

Nilla Nilsdotter-Linde, SLU, Inst. för växtproduktionssekologi, tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se

Anna Carlsson, Svenska Vallföreningen, ordförande, tel: 0709-70 12 06, e-post: carlsson@skogsgard.se

Lästips: www.inno4grass.eu

Detta projekt har fått finansiering från EU:s forsknings- och innovationsprogram Horizon 2020 enligt anslagsavtal nr 727368.

- Högvakastande rörsvingel
- Säker grovfoderproduktion av hög kvalitet
- Något senare mognad

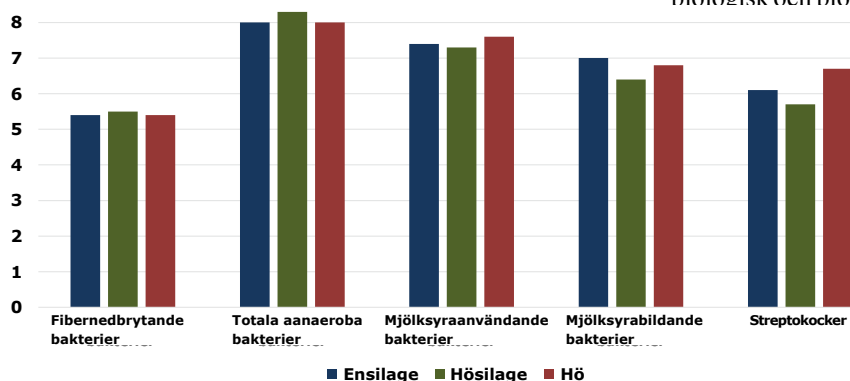
www.scandinavianseed.se

Håll koll på valfoderpartierna

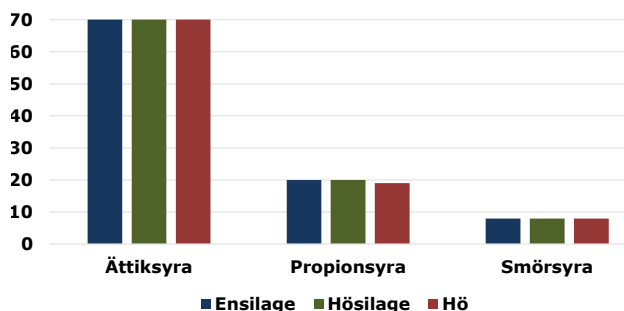
Valfoder varierar i näringsmässig kvalitet, och variationen kan vara stor mellan olika skördar, olika vallar och olika år. Det betyder också att det foder som serveras hästen kan variera kraftigt från en dag till nästa, om man inte har kontroll på

sina olika partier. Plötsliga foderbyten, som det blir om en bal från ett parti utfodras en dag och en bal från ett annat parti nästa dag, kan orsaka t.ex. kolik och diarré hos hästar. Just plötsliga byten av grovfoder är en av de vanligaste utfodringsrelaterade orsakerna till kolik (Lindroth, 2016). Det beror på att mikroberna i hästens grovtarm behöver tid på sig att ställa om till det nya fodrets näringsmässiga sammansättning.

Figur 1. Genomsnittligt antal bakterier (enhet log kolonibildande enheter per g prov) i grovtarm och träck hos hästar som utfodrats med ensilage, hösilage och hö i 21 dagar (Müller *et al.*, 2008)

Något som mikroberna i grovtarmen däremot är mindre känsliga för är variation i torrsubstanshalten i inplastat valfoder. I två svenska studier (Müller *et al.*, 2008; Muhonen *et al.*, 2009) har det framgått tydligt att just torrsubstanshalten och de förändringar som sker i fodret vid ensilering inte verkar påverka grovtarmens mikrobflora eller funktion. I båda studierna producerades ensilage (30 % ts), hösilage (55 % ts) och hö från samma vall och från samma skörd. De tre valfodren utfodrades sedan till försökshästar där både grovtarmsinnehåll och träck provtogs, dels vid abrupta

Figur 2. Andel av respektive syra av totala mängden organiska syror i grovtarmen hos hästar som utfodrats med ensilage, hösilage och hö, medeltal över försöksperioden (Müller *et al.*, 2008).

foderbyten mellan dessa foder (Muhonen *et al.*, 2009), dels efter 21 dagars utfodring (Müller *et al.*, 2008). Proverna på tarminnehåll och träck analyserades med avseende på mikrobiologisk och biokemisk sammansättning. Resultaten visade

att det valfoder hästarna utfodrades med inte påverkade vare sig den mikrobiologiska (figur 1) eller den biokemiska sammansättningen (figur 2) i grovtarm eller träck, vare sig direkt efter foderbytet eller efter 21 dagar. Det betyder också att hästens grovtarm inte verkar vara särskilt känslig för om balar inom ett och samma parti varierar något i ts-halt. Däremot blir det förstås betydligt svårare att väga upp rätt mängd grovfoder om ts-halten varierar mycket, vilket kan leda till att hästens dagliga valfodergiva varierar mer än önskvärt. Av den anledningen är det eftersträvansvärt att försöka hålla så jämn ts-halt som möjligt i ett och samma parti inplastat valfoder.

Cecilia Müller, SLU, Inst. för husdjurens utfodring och vård, tel: 018-67 29 93, e-post: cecilia.muller@slu.se

Lästips:

Lindroth, K. 2016. Nutrition-related risk factors for colic in horses. SLU. Inst. för husdjurens utfodring och vård. Examensarbete 582.

https://stud.epsilon.slu.se/9619/1/lindroth_k_161003.pdf

Muhonen, S., Jullian, V., Lindberg, J.E., Bertilsson, J. & Jansson, A. 2009. Effects on the equine colon ecosystem of grass silage and haylage diets after an abrupt change from hay. *Journal of animal science* 87, 2291–2298.

Müller, C.E., Von Rosen, D. & Udén, P. 2008. Effect of forage conservation method on microbial flora and fermentation pattern in forage and in equine colon and faeces. *Livestock science* 119, 116–128.

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2018.

Manusstopp	Utgivning
Nr 4 3 maj	1 juni
Nr 5 20 aug	14 sep
Nr 6 20 sep	19 okt
Nr 7 15 nov	14 dec

Redaktionskommitté: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare, tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se
Gun Bernes, tel: 090-786 87 44, e-post: gun.bernes@slu.se

Redaktion och layout: **Irène Persson**, tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 400 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Kan sommarbete till mjölkkor öka lönsamheten?

En betesdag hos lantbrukare Martin Johansson Stommen, Köinge med målet att producera maximalt med mjölk på bete. Möt forskaren Eva Spörndly, SLU som redogör för erfarenheter med robotmjölkning och betesdrift.

Torsdag 14 juni kl. 09.30–15.00

För detaljerat program, anmälan och vägbeskrivning se www.svenskavall.se

